

Dr. Yaman Örs'ün Mart sayımızda çıkan "TIP EVRİMİ VE BİLİMSEL DÜŞÜNCE" başlıklı yazısının sonda bir önceki paragrafında satır atlaması olmuştur. Bu bölümün doğru şekli şöyledir:

"Tüm bilimsel alanlarda olduğu gibi tıp evrimi araştırmalarında, incelemelerinde de ancak öznellikten, "yan tutmaktan", önyargıdan uzak, gerçeği olduğu gibi ortaya koymaya yönelik ürünler değerli, kalıcı, evrensel nitelikli olabilir. Yaklaşımı nesnellik taşımayan sözde bilimsel etkinliklerin, bu arada birtakım "tarih" ve "tıp tarihi" incelemelerinin olumlu bilgi üretimine hiç bir katkılarının bulunamayacağı çok açık olmalıdır."

Aynı yazının dördüncü kaynağında, (Sayfa 2)'nin (Sayı 2) olması gerekmektedir. Düzeltir, özür dileriz.

BERMUDA ÜÇGENİNİN GERÇEK İÇYÜZÜ

Nedelja, APN

Uçaklar ve gemilerin kaybolduğu söylenen esrarlı Bermuda üçgeninin gizleri artık çözülmüşe benziyor: Amerikan ve Rus ortak bir araştırma programı bu deniz kesiminin karanlıklarına ışık tutuyor.

Bütün pilot ve kaptanlar Amerika'nın Atlantik kıyılarının önünde Saragasso Denizi adını alan bu garip ve esrarlı deniz parçasından bir veba afetinden kaçır gibi kaçarlardı. Florida'nın güney ucuyla, Bermuda adaları ve Porto Riko arasındaki bu üçgen içerisinde şimdiye kadar sayısız gemi ve uçağın, çoğunun hiçbir iz bırakmadan ve nedeni belli olmadan kaybolduğu söylenir. Zamanla bu Bermuda üçgeni için bir sürü efsane ve öykü yaratıldı.

Sonunda Amerikan ve Rus bilim adamları zamanımızda böyle bir orta çağ masalının giz perdesini açmak için birleştiler ve "Polymode" adında ortak bir programla işe giriştiler.

Polymode denizle atmosferin arasındaki muazzam karşılıklı değişken termodinamik etkilerin bilançosunu ortaya çıkarmayı başardı.

Sovyet araştırma gemilerinin araştırmada buldukları alan yuvarlak 300.000 kilometre kare idi. 19. özerk okaynus şamandırısı bir yıl

süreyle devamlı olarak denizdeki değişiklikleri ve su sıcaklığını kaydettiler. Bu süre içinde 200-400 kilometre çapında 20 çevrinti (girdap) gözlemlendi. Bermuda Üçgeninde meydana gelen bütün doğal olaylar araştırmacıların buluşuna göre, esas itibarıyla atmosferle okyanus arasındaki karşılıklı ve değişen muazzam etkenlerden ileri gelmekteydi. Bundan da muazzam okyanus çevrintileri oluşuyor ve onların dev çekiş kuvvetleri meydana geliyordu.

Bilim aşağı yukarı bir düzine değişik türden okyanus çevrintisi tanıyordu. Bunların en heybetlileri fiyonga şeklini alan okyanus akımlarının parçalanması ve kendi kendilerine dönmelerinden meydana geliyordu. Bermuda Üçgeninde bunun nedeni Golfstrim'di. Okyanus akımları yalnız kıvrık bir çizgi durumunu almazlar, onların içinde sonradan esas akımdan ayrılan ve kendi başlarına "halkalar" oluşturan fiyongalarda vardır. İçlerindeki muazzam enerji potansiyeli onlara iki, üç yıllık bir "ömür" sağlamaya yetecek kadardır. Bu gibi çevrintiler serbestçe ve deniz akıntılarına bağımlı olarak hareket edebilirler. Zeminin engebelikleri ve atmosferik olaylar hareket doğrultusunu değiştirebilirler.

Öte yandan okyanusun hava kitlelerinin etkisi altında meydana gelen titreşimleri ise bütünü başka bir durum gösterirler. Örneğin bir siklon'un (kasırganın) etkisi altında. O enerjisinin bir kısmını okyanusa verir ve böylece su kitlelerinin kendi kendilerine titreşmelerine sebep olur. Bu titreşmelerin, periyodları birkaç saat-ten birkaç aya kadar sürebilir. Bu şekildeki üst yüzey dalgalarına bütün dünya denizlerinde rastlamak kabildir. Bunların yüzünden meydana gelen sinoptik (havaya bağımlı) çevrintiler çok derinlere kadar giderler. Yukarıda söz ettiğimiz halkalardan ayırabilmek için bunlara derin çevrintiler demek daha doğru olurdu. "Halkalar" uçaklardan ve gökyüzü gözlem istasyonlarından bakıldığı zaman okyanusun yüzeyinde görülebildiği halde, sinoptik çevrintiler ancak denizlerin derinliklerinde saptanabilir, üst tabakalarda görülmez.

Bunlardan başka zeminin kabanklıklarından (engebeliklerinden) oluşan çevrintilerde vardır: Bir su altı akıntısı yolunda bir yükseklığe rastlar ve bunun etkisiyle bir çevrintiye dönüşebilir.

Okyanus Çevrintileri Gemi Felâketlerinin Nedeni midir?

Çevrinti kuvvetli bir okyanus akıntısından meydana geldiği takdirde, atmosferik enerjinin her türlü etkisi çevrintinin yalnız süre ve varlığını uzatır. Bir çevrinti bir denizaltı akıntısına rastlarsa ve bunların enerjileri aşağı yukarı birbirine eşitse, o zaman pek önemli bir değişiklik meydana gelmez. Eğer akıntının oluşturduğu çevrinti enerji bakımından birkaç kez büyük olursa, o zaman bu denizaltı akıntısının üstünden geçer. Fakat bu durumda da akıntının hızında fazla bir değişiklik olmaz. Fakat böyle bir çevrinti zayıf bir akıntı alanından geçerse, bu iki olayın enerjileri arasındaki fark çok yüksek olabilir. Çevrintinin böyle kuvvetli bir girişi su altı akıntılarının görünüşünü ve doğrultularını ciddi surette bozar ve hatta bunların akış yönlerini 360 derece değiştirmelerine sebep olur.

İşte Bermuda Üçgenindeki bu gibi olaylar — bilim adamlarının görüşlerine göre — gemilerin bir muamma halini alan kaybolmalarını ve pek sık olan deniz kazalarının nedenlerini açıklamaktadır.

Denizciler, deniz akıntılarının hızlarının iyi saptanamamasının bir geminin konumunun (pozisyon) hesabını olanaksız bir duruma soktuğunu pek güzel bilirler. Bermuda üçgeninin trajedisini bu bölgede çok sık çevrintilerin meydana gelmesidir. En büyük çevrintilerin "halkaların" çevre hızları arada bir saniyede dört metreyi bulmaktadır. Modern bir geminin hızı (normal hızı, yolculuk hızı değil) saniyede üç ile beş metre arasında değişir. Bir gemi böyle bir çevrintinin içine girerse, o anda hızını kaybeder, "kayar" ve rotasından çıkar.

Bütün bu açıklanan durumlar ve bunlara eklenen manyetik pusulanın ve telsiz aygıtlarının çalışmalarını bozan kuvvetli manyetik fırtınalar da bir araya gelirse, Bermuda üçgeninde kaybolan gemilerin "muammaları" oldukça gerçeğe yakın bir surette açığa çıkmış olmaktadır.

HOBBY'den

Karakter güç ve uzun süren bir alışkanlıktan başka birşey değildir.

PLUTARCH